

INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING ROLI

Maxammadaliyev Izzatillo

Andijon davlat texnika instituti

“Menejment” yo‘nalishi 4-kurs talabasi

Annotatsiya. Zamonaviy sharoitda, bir daraja yoki har qanday ishlab chiqarish korxonasiga xos bo‘lgan innovatsion faoliyat. Agar kompaniya innovatsion bozorda yetakchi bo‘lmasa ham, ertami-kechmi, axloqiy jihatdan eskirgan texnologiyalar va mahsulotlarni almashtirish zarurati bilan yuz beradi. Hozirgi kunda iqtisodiyotni rivojlantirish bozor sharoitlari doimiy ravishda miqdoriy, balki sifatli o‘zgarishlarni talab qiladi. Ushbu o‘zgarishlar eng ilg‘or texnika, texnologiyalar, doimiy ravishda ilmiy bazani rivojlantiradi.

Kalit so‘zlar: innovatsiya, brend, biznes, menejment, interfeys, bozor, operatsion, marketing.

Kirish. Innovatsiyalarni boshqarish tizimi innovatsiyalarni boshqarish tizimi deb ham ataladi. Aslini olganda, ushbu strategiya kompaniyani kelajakka moslashtirish va raqobatbardoshlikni saqlashga xizmat qiladigan yangi g‘oyalarni ishlab chiqish va amalga oshirishdan iborat [1]. Kompaniya yoki brendning kattaligidan qat’iy nazar, innovatsiyalarning yetishmasligi biznesdagi kamchiliklarga olib kelishi mumkin, bu esa o‘z navbatida xarqanday xo‘jalik yurituvchi subyektni to‘lovga qodir emaslik darajasini oshiradi. Biznesda esa innovatsion g‘oyalarning o‘zi yetarli emas. Innovatsion jarayonlarni rag‘batlantirish innovatsiyalarni boshqarishning muhim maqsadlaridan biridir. Shuningdek, u rivojlanish jarayonlarini oldinga siljitish, yanada samaraliroq va xarajatlarni kamaytirish bilan bog‘liq. Yaxshi innovatsion menejment bo‘lmasa, kompaniya deyarli raqobatbardosh bo‘lmaydi va bozorlarda o‘zini tutish qiyin kechadi. Innovatsiya menejeri sifatida siz boshqaruv va xodimlar o‘rtasidagi

o'ziga xos interfeys yoki boshqaruv markazi bo'lish mas'uliyatini o'z zimmangizga olasiz.

Shuning uchun innovatsion g'oyalar uchun kurashish qobiliyati ishonchlilik, muloqot qobiliyatlari va qat'iyatlilik kabi sizning asosiy vakolatlaringizning bir qismi bo'lishi kerak [2]. Innovatsion menejmentning ta'rifida innovatsiyalarni boshqarish asosiy biznes faoliyati ekanligi ta'kidlangan. Bunda asosiy vazifa – innovatsion g'oyalarni amaliy maqsadga muvofiqligini tekshirish va kompaniya rahbariyati bilan kelishilgan holda ichki innovatsiyalarni amalga oshirish hisoblanadi. Innovatsion jarayon ko'pincha yangi narsalarni joriy etish deb ta'riflanadi. Biroq, har bir yangi dastur yoki har bir yangi operatsion jarayon biznes ma'nosida innovatsiya emas. Innovatsiyalarni boshqarishning eng muhim vazifalaridan biri innovatsiyalarni tizimli ravishda ilgari surishdir, bu doimiy innovatsiya ta'rifi deb ham ataladi. Ushbu vazifa turli xil kichik vazifalarni o'z ichiga oladi. Kelajakdagi menejmentning vazifasi tendensiyalarni aniqlashdir. Innovatsiyalarni boshqarishning bu turi, shuningdek, innovatsion strategiyalarni ishlab chiqish va innovatsion faoliyatni rejalashtirish bilan bog'liq. G'oyalarni boshqarishda asosiy e'tibor innovatsion g'oyalarni izlash, shuningdek, g'oyani muvaffaqiyatli innovatsiyaga aylantirish maqsadida innovatsion jarayonlarni ishlab chiqish va baholashga qaratilgan [3]. Bundan tashqari, konsepsiyani ishlab chiqish, biznesni rejalashtirish va yechimlarni ishlab chiqish, shuningdek, yangi g'oyalarni amalga oshirish va marketing ham g'oyalarni boshqarishning bir qismidir.

Innovatsiyalarni nazorat qilish – innovatsion faoliyatni nazorat qilish, statistik ma'lumotlarni yig'ish va innovatsiyalarning asosiy ko'rsatkichlarini aniqlashga bag'ishlangan innovatsiyalarni boshqarish shaklidir. Patentlar va mulkiy huquqlar bilan ishlash ham shu sohaga to'g'ri keladi. Innovatsion loyihalarni amalga oshirish jarayonida o'zgartirish jarayonlarini rejalashtirilgan boshqarish sifatida o'zgarishlarni boshqarish ham innovatsiyalarni boshqarishning bir qismidir. Innovatsion strategiyalarni amalga oshirish uchun qoidalar va usullar ishlab chiqilib, turli resurslardan foydalaniladi. Strategik innovatsiyalarni boshqarish ushbu vazifalarni tashkil etish bilan shug'ullanadi.

Innovatsion boshqaruvning muhim jihatlaridan biri innovatsion g'oyalarni

muvaffaqiyatli amalga oshirishdir. Shu nuqtai nazardan, samarali innovatsiyalarni boshqarishning asosiy e'tibori birinchi navbatda iqtisodiy va biznesni boshqarish istiqbollariga qaratilgan. Bunda uning vazifasi g'oyalar va innovatsiyalarni rivojlantirish bo'lgan ijodkorlikdan farqli o'laroq, innovatsiyalarni boshqarish ushbu g'oyalardan amaliy foydalanishga, shuningdek ularni kundalik biznes operatsiyalarida amalga oshirishga qaratilgan. Innovatsiyalarni boshqarish korporativ strategiyaning muhim tarkibiy qismi bo'lib, turli sohalarga taalluqlidir. Innovatsiyalarsiz hech qanday kompaniya barqaror rivojlanishda davom etmaydi va shuning uchun juda qisqa vaqt ichida raqobatbardosh bo'lolmaydi. Raqamlashtirish kabi zamonaviy tendensiyalar doimiy ravishda yangi standartlarga moslashtirilishi kerak bo'lgan jarayonlarni doimiy yangilashni talab qiladi [4]. Shunday qilib, har xil turdagi innovatsiyalarni ishlab chiqish kompaniya yoki tashkilotning kelajakdagi hayotiyligini ta'minlash uchun zarurdir.

An'anaviy biznes modellari, ehtimol, agar ular innovatsion o'zgarishlar bilan yanada rivojlantirilmasa, raqamlashtirish davrida tez orada eskiradi. Innovatsiyalarni boshqarishning asosiy vazifalarini buzg'unchi innovatsiyalarni amalga oshirishni ham o'z ichiga oladi. Buzg'unchi innovatsiya - bu yangi texnologiya yoki biznes modeli asosida ishlab chiqilgan jarayondir. Buzg'unchi innovatsiyalar ko'pincha dastlab kam e'tibor qaratiladigan, lekin keyinchalik dominant bozor omiliga aylangan va allaqachon mavjud bo'lgan loyihalarda uchraydi. Zamonaviy innovatsion boshqaruv doimiy o'zgarishlarga duchor bo'ladi. Qattiq innovatsion jarayonlar o'tmishda qoldi va tobora ochiq innovatsiyalar yoki birgalikda yaratish kabi zamonaviy usullar bilan almashtirilmoqda. Samarali innovatsion madaniyatni rivojlantirish kompaniyaning innovatsion qobiliyatini oshirishda muhim nuqta hisoblanadi [5]. Bugungi kunga qadar innovatsiyalarni boshqarish tushunchasi asosan jarayonga yo'naltirilgan yondashuvlar bilan tavsiflanadi. Kompaniya maqsadlariga erishish uchun Biroq, yaqin kelajakda zamonaviy raqamli innovatsiya jarayonlari ham birinchi o'rinda turadi.

Zamonaviy iqtisodiyotning dinamikasi va rivojlanishi innovatsion jarayonlar bilan bevosita bog'liqdir. Innovatsiyalar, yangi g'oyalar va texnologiyalarni joriy etish orqali, iqtisodiy o'sishni ta'minlashda va raqobatbardoshlikni oshirishda muhim rol

o'ynaydi. Ushbu jarayonlar nafaqat korxonalar, balki butun mamlakatlar darajasida iqtisodiy barqarorlik va farovonlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Innovatsion jarayonlar – bu yangi mahsulot, xizmat yoki jarayonlarni yaratish va rivojlantirishga qaratilgan faoliyatlar to'plamidir. Ular tadqiqot va rivojlantirish (RD), dizayn, prototip ishlab chiqish, sinovdan o'tkazish va bozorga chiqarishni o'z ichiga oladi. Ushbu jarayonlar orqali yaratilgan innovatsiyalar, iste'molchilarning ehtiyojlarini qondirish, samaradorlikni oshirish va xarajatlarni kamaytirish imkonini beradi. Natijada, korxonalar raqobatda ustunlikka ega bo'lishadi.

Raqobatbardoshlikni oshirish uchun innovatsion jarayonlar muhim ahamiyatga ega. Bugungi kunda global bozorda raqobat kuchaymoqda, shuning uchun kompaniyalar o'z mahsulot va xizmatlarini doimiy ravishda yangilashlari zarur. Innovatsiyalar yordamida kompaniyalar o'z brendlarni mustahkamlash, mijozlar bazasini kengaytirish va bozor ulushini oshirish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Misol uchun, texnologiya sohasida faoliyat yurituvchi kompaniyalar, yangi dasturiy ta'minot yoki mobil ilovalar ishlab chiqish orqali o'z raqobatchilaridan ajralib turishga harakat qiladilar.

Innovatsion jarayonlar iqtisodiy o'sishni ta'minlashda ham muhim rol o'ynaydi. Yangi mahsulotlar va xizmatlar ishlab chiqilishi, yangi ish o'rinlari yaratadi va iqtisodiy faoliyatni rag'batlantiradi [6]. Innovatsiyalar natijasida yaratilgan mahsulotlar ko'pincha yuqori qiymatga ega bo'ladi, bu esa korxonalarning daromadini oshiradi va davlat byudjetiga qo'shimcha soliq tushumlarini keltiradi. Shuningdek, innovatsiyalar iqtisodiyotning turli sohalarida samaradorlikni oshiradi, bu esa umumiy iqtisodiy o'sishni tezlashtiradi. Biroq, innovatsion jarayonlarni amalga oshirishda bir qator qiyinchiliklar mavjud. Birinchidan, tadqiqot va rivojlantirishga sarflanadigan mablag'lar ko'pincha katta bo'ladi va bu kichik korxonalar uchun muammo bo'lishi mumkin. Ikkinchidan, innovatsion g'oyalarni amalga oshirish uchun zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalarga ega mutaxassislarni topish ham qiyin bo'lishi mumkin. Uchinchi muammo esa, innovatsiyalarni bozorda muvaffaqiyatli taqdim etishdir, chunki bu jarayonda iste'molchilarning talablarini to'g'ri baholash va marketing strategiyalarini ishlab chiqish zarur. Shu bilan birga, davlat siyosati innovatsion

jarayonlarni qo'llab-quvvatlashda muhim rol o'ynaydi. Davlat tomonidan yaratilgan qulay muhit, ilmiy-tadqiqot institutlari va universitetlar bilan hamkorlik, investitsiyalarni jalb qilish va innovatsion ekotizimni rivojlantirish orqali mamlakatlarning raqobatbardoshligini oshirish mumkin. Innovatsion faoliyatni rag'batlantirish uchun davlat grantlari, subsidiyalar va soliq imtiyozlari kabi choralar ko'rilishi kerak.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, innovatsion jarayonlar zamonaviy iqtisodiyotda muhim o'rin tutadi. Ular raqobatbardoshlikni oshirish va iqtisodiy o'sishni ta'minlashda asosiy omil hisoblanadi. Innovatsiyalar orqali yangi mahsulotlar va xizmatlar yaratish, ish o'rinlari ochish va iqtisodiy samaradorlikni oshirish mumkin. Biroq, bu jarayonlarni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun zarur resurslar, bilim va davlat qo'llab-quvvatlashi talab etiladi. Shunday ekan, innovatsion faoliyatni rivojlantirish har bir mamlakatning kelajagi uchun muhim vazifalardan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Anynin V.M, Dagaev A.A. Innovatsion boshqaruv. M.: Delo, 2003.527 p.
2. Afanasyev M., Myasnikova L. Jahon raqobati va iqtisodiyotning klasterlanishi // Vopr. iqtisodiyot. 2005. № 4. S. 75-81
3. Balabanov IT Innovatsion menejment: darslik. nafaqa. SPb. : Piter, 2000.207 p.
4. Bezdudny FF, Smirnova GA, Nechaeva OD Innovatsiya tushunchasining mohiyati va uning tasnifi // Innovatsiyalar. 2003. № 2-3. S. 10-18.
4. Bogolyubov VS, Orlovskaya V.P. Turizm iqtisodiyoti: darslik. M .: Akademiya, 2005.192 b.
5. Katta iqtisodiy lug'at / tahrir. A.N. Azriliana. M.: Yangi iqtisodiyot instituti, 1997.675 b.
6. Boush GD Business klasterlari: kategorik tizim taqdimoti: monografiya. Omsk: OmDU nashriyoti, 2011.348 b.